

АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

ADMINISTRATION OF LOCAL TAXES AND FEES BY LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES: PROSPECTS AND CHALLENGES

Дієве та повсюдне місцеве самоврядування – важливий атрибут демократичної держави. Сьогодні в Україні продовжується процес формування нової генерації місцевого самоврядування, яка повинна бути ефективним суб'єктом системи державного управління і здійснювати спільне управління наявними ресурсами та майном. Для належного виконання своїх функцій та повноважень органи місцевого самоврядування повинні володіти достатнім фінансовим ресурсом, відповідною соціальною та економічною інфраструктурою, людським капіталом. Основним фінансовим інструментом, за допомогою якого територіальні громади здійснюють свої функції, – є бюджет. Важливими елементами доходів місцевих бюджетів є місцеві податки і збори. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів – одне з головних завдань для розвитку фінансової стійкості та спроможності місцевого самоврядування.

Чинним законодавством не в достатній мірі врегульовано питання ефективного контролю за виконанням платниками своїх податкових зобов'язань відносно сплати місцевих податків і зборів, що призводить до значних втрат місцевих бюджетів. Вітчизняні фіскальні органи декларують про реалізацію концепції сервісного обслуговування платників податків, унаслідок чого питання, пов'язані з адмініструванням, насамперед, місцевих податків та зборів посідають далеко непершочергові позиції.

Головним стратегічним завданням у сфері місцевих бюджетів – є вдосконалення механізмів адміністрування, встановлення економічно обґрунтованих ставок місцевих податків і зборів, максимально можливе розширення бази оподаткування, формування сприятливих умов для розвитку бізнесу. Розширення важелів впливу органів місцевого самоврядування на процес адміністрування місцевих податків і зборів – один із аспектів децентралізації, посилення самостійності та формування дієздатності місцевого самоврядування. Незважаючи на наявність дискусійних аспектів щодо спроможності органів місцевого самоврядування забезпечити весь комплекс адміністративних процедур, концептуально, питання наділення органів місцевого самоврядування повноваженнями щодо адміністрування місцевих податків і зборів є актуальним і потребує вивчення та опрацювання.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, управління, повноваження органів місцевого самоврядування, місцеві бюджети, доходи, адміністрування місцевих податків і зборів.*

Effective and widespread local self-government is an important attribute of a democratic state. Today, the process of forming a new generation of local self-government is continuing in Ukraine, which should be an effective subject of the state administration system and carry out joint management of available resources and property. In order to properly implement their functions and powers, local self-government bodies must have sufficient financial resources, appropriate social and economic infrastructure, and human capital. The budget is the main financial instrument with which territorial communities implement their functions. Important elements of local budget revenues are local taxes and fees. Increasing the role of local taxes and fees and increasing their share in own revenues of local budgets is one of the main tasks for developing the financial stability and capacity of local self-government.

The current legislation does not sufficiently regulate the issue of effective control over the fulfillment by taxpayers of their tax obligations in relation to the payment of local taxes and fees, which leads to significant losses of local budgets. National fiscal authorities declare the implementation of the concept of taxpayer service, as a result of which issues related to the administration, first of all, of local taxes and fees occupy far less priority positions.

The main strategic task in the field of local budgets is the improvement of administration mechanisms, the establishment of economically justified rates of local taxes and fees, the maximum possible expansion of the tax base, and the creation of favorable conditions for business development. Expanding the levers of influence of local self-government bodies on the process of administering local taxes and fees is one of the aspects of decentralization, strengthening the independence and forming the capacity of local self-government. Despite the existence of debatable aspects regarding the ability of local self-government bodies to ensure the entire complex of administrative procedures, conceptually, the issue of empowering local self-government bodies with the authority to administer local taxes and fees is relevant and requires further study.

Key words: *local self-government, management, powers of local self-government bodies, local budgets, revenues, administration of local taxes and fees.*

УДК 336.1:352
DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2024.40.14>

Казюк Я.М.

д. наук з держ. упр., доцент,
професор кафедри публічного
управління та проектного менеджменту
Державний заклад вищої освіти
«Університет менеджменту освіти»
Національної академії педагогічних
наук України

Венцель В.Т.

д. наук з держ. упр.

Постановка проблеми. Ефективне та дієве місцеве самоврядування є важливим елементом функціонування демократичної держави. Для забезпечення виконання своїх функцій, створення належного життєвого середовища для населення громади органи місцевого самоврядування повинні мати

у своєму розпорядженні достатні фінансові ресурси, основу яких складають кошти відповідних бюджетів. Основним фінансовим інструментом, за допомогою якого територіальні громади здійснюють свої функції, – є бюджет. Відповідно, проблематиці формування доходної частини бюджетів місцевого

самоврядування, пошуку і реалізації резервів їх наповнення, розширенню бази оподаткування приділяється досить велика увага.

Одним із важливих джерел доходів місцевих бюджетів є місцеві податки і збори. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів – одне з головних завдань для подальшого розвитку фінансової самостійності та спроможності місцевого самоврядування.

Вважаємо, що чинним законодавством не в достатній мірі врегульовано питання щодо ефективного контролю за виконанням платниками своїх податкових зобов'язань відносно сплати місцевих податків і зборів, що призводить до значних втрат місцевих бюджетів. Податковим кодексом визначено, що функцією державних податкових інспекцій є сервісне обслуговування платників (стаття 193) [6]. Виходячи з цього, питання, пов'язані з адмініструванням податків та зборів, залишаються поза увагою податкових інспекцій.

Органи місцевого самоврядування наразі не мають повноважень щодо адміністрування податків і зборів. Податковим кодексом передбачено, що фіскальні органи повинні надавати органам місцевого самоврядування інформацію щодо нарахування та сплати податків платниками, що функціонують на території територіальної громади.

Однак в багатьох випадках ця норма ігнорується фіскальними органами і територіальні громади не мають актуальної інформації щодо повноти сплати податків на своїй території. Це негативно впливає на процес планування та виконання їхніх бюджетів та потребує розробка законодавчих змін з метою врегулювання зазначеної проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблематиці місцевого оподаткування, адміністрування місцевих податків і зборів загалом та органами місцевого самоврядування зокрема присвячено численні публікації та аналітичні матеріали. Зокрема ці питання висвітлено в роботах А. Боксгорн, В. Гейця, Г. Дмитренка, О. Кириленко, І. Луніної, С. Опаріна, В. Пилипіва, Д. Савчука, О. Скаун. Водночас, перманентні зміни законодавчого поля, трансформація фінансових, суспільних відносин обумовлюють необхідність подальшого дослідження у напрямку вдосконалення системи адміністрування місцевих податків і зборів, її адаптації до сучасних реалій.

Метою статті є аналіз проблематики та розробка пропозицій з надання можливості органам місцевого самоврядування здійсню-

вати окремі повноваження щодо адміністрування місцевих податків і зборів для підвищення рівня їх сплати, посилення платіжної дисципліни платників податків та більш повної реалізації органами місцевого самоврядування наданих повноважень.

Виклад основного матеріалу. Місцеве самоврядування є атрибутивною ознакою демократично орієнтованої держави. Реалізація функцій і повноважень місцевого самоврядування, його ефективність знаходиться у площині можливостей акумулювати достатній фінансовий ресурс для формування і підтримання належного життєвого середовища та розвитку своїх територій.

Статтею 143 Конституції України визначено, що органи місцевого самоврядування встановлюють місцеві податки та збори. В Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначено, що місцеві бюджети мають бути достатніми щодо здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень для забезпечення мешканців відповідних громад якісними публічними послугами. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із головних завдань фінансово-бюджетної політики держави.

Статтею 10 Податкового кодексу України встановлено перелік місцевих податків та зборів, виходячи з якого, кожна сільська, селищна чи міська рада приймає рішення щодо встановлення на своїй території тих чи інших місцевих податків та зборів [6].

До місцевих податків і зборів належать: податок на майно (який складається із плати за землю, податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки, транспортного податку); єдиний податок; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Місцеві ради обов'язково встановлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю).

Місцеві ради в межах повноважень, визначених Податковим кодексом, вирішують питання відповідно до вимог, визначених Кодексом щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору.

Установлення місцевих податків та зборів, не передбачених Податковим кодексом, в Україні забороняється.

Зарухування місцевих податків та зборів до бюджетів місцевого самоврядування здійснюється відповідно до статті 64 Бюджетного кодексу України.

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади, яка сьогодні продовжує втілюватися в Україні, має на меті побудову нової моделі управління суспільством на основі формування фінансово самодостатніх громад. Починаючи з 2014 року Урядові ініціативи в цьому напрямку дали змогу відчутно покращити фінансову спроможність місцевих бюджетів.

Надходження місцевих податків і зборів характеризуються певною волатильністю, поряд із цим відіграючи суттєву роль у доходах місцевих бюджетів. Протягом 2019–2023 років місцеві податки і збори зросли на 26,4 млн грн або на 36% (див. табл 1). За цей же період доходи загального фонду місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів зросли на 166,8 млн грн або на 61%. Тобто, доходи загального фонду зростали випереджаючими темпами відносно місцевих податків і зборів.

Водночас, за умови, якщо з доходів місцевих бюджетів 2023 року виключити податок на доходи фізичних осіб з військовослужбовців, то темпи зростання надходжень загального фонду у 2023 році відносно 2019 року становитимуть 32%, що на 4 відсоткових пункти менше від зростання місцевих податків і зборів. Вважаємо, що виключення податку на доходи фізичних осіб з військовослужбовців із порівняльної бази надходжень є цілком обґрунтованим з огляду на те, що даний платіж у 2022 та

2023 роках не репрезентує економічну активність і не є результатом соціально-економічного розвитку громад.

Протягом 2019-2023 років частка місцевих податків і зборів у обсязі доходів загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) становила в середньому 24,4%, коливаючись від 21,2% у 2022 році до 26,7% у 2019 році. Таким чином, впродовж періоду, що взято для аналізу, частка місцевих податків і зборів у доходах загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) зменшилася на 4,1 відсоткових пункти – з 26,7% у 2019 році до 22,6% у 2023 році [4].

Якщо використати наведений вище підхід з доходів місцевих бюджетів у 2022 та 2023 роках виключити податок на доходи фізичних осіб з військовослужбовців, то частка місцевих податків і зборів відносно 2019 року зросте на 0,8% (див. рис. 1).

Наведене свідчить, що місцеві податки і збори відіграють доволі суттєву роль у доходах бюджетів місцевого самоврядування. Головним стратегічним завданням у сфері місцевих бюджетів – є вдосконалення механізмів адміністрування, встановлення економічно обґрунтованих ставок місцевих податків і зборів, максимально можливе розширення бази оподаткування, формування сприятливих умов для розвитку бізнесу (наскільки це можливо в сучасних умовах).

Таблиця 1
Показники надходжень місцевих податків і зборів протягом 2019–2023 років
тис. грн

№	Показники / звітні періоди	2019	2020	2021	2022	2023
1	Плата за землю, всього	32 835,6	31 471,7	35 263,6	29 568,4	34 528,9
	у тому числі:					
	земельний податок	13 349,6	12 813,6	13 843,9	11 126,3	12 086,8
	орендна плата за землю	19 486,0	18 658,1	21 419,7	18 442,1	22 442,1
2	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	4 882,3	5 758,9	7 820,8	7 118,9	9 140,0
3	Транспортний податок	276,0	202,8	158,4	103,5	160,5
4	Єдиний податок	35 270,2	38 031,0	46 282,4	47 226,1	55 805,4
5	Збір за місця для паркування транспортних засобів	114,9	91,2	254,1	101,8	151,4
6	Туристичний збір	196,2	130,6	244,0	186,4	222,6
7	Разом місцевих податків і зборів	3 575,2	75 686,2	90 023,3	84 305,1	100 008,8
8	Доходи загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів)	275 169,8	290 114,8	352 013,5	398 131,4	441 937,0
9	Частка місцевих податків і зборів у доходах загального фонду (р.7 / р.8)	26,7%	26,1%	25,6%	21,2%	22,6%

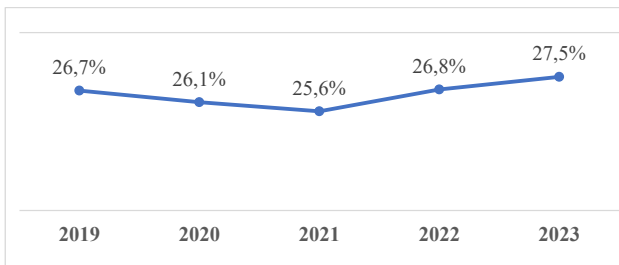

Рис. 1. Частка місцевих податків і зборів у доходах загального фонду (без урахування ПДФО з військовослужбовців, сплачених у 2022–2023 роках)

Слід вказати, що в Національній стратегії доходів до 2030 року зазначено, що органи місцевого самоврядування не мають можливості впливати на процес адміністрування бюджетоутворюючих для них податків, який повністю на сьогодні знаходиться у сфері повноважень податкових органів. Оскільки, формування значної частини власних доходів місцевих бюджетів знаходиться у прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самоврядування можуть організувати весь комплекс робіт по запровадженню та мобілізації місцевих податків і зборів, що обумовлюється й тим, що:

1) не всі наявні майнові об'єкти підпадають під оподаткування у зв'язку із не відображенням таких об'єктів у відповідних державних реєстрах, які є єдиним джерелом інформації щодо бази оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та плати за землю;

2) адміністрування майнових податків є достатньо затратним, але не достатньо ефективним з точки зору наповнення зведеного бюджету і є вагомим лише виключно для відповідного місцевого бюджету. У зв'язку з цим адміністрування місцевих майнових податків податковими органами відбувається за залишковим принципом, тобто, не достатньо ефективно, що є дестимулюючим фактором для органів місцевого самоврядування;

3) органи місцевого самоврядування не мають законних можливостей впливати на покращення процесів адміністрування місцевих майнових податків, зібрана ними інформація за Законом не є підставою для початку перевірки фактично власника, або користувача майна, що не було оподатковано належним чином.

Також важливим кроком до наповнення місцевих бюджетів є наповнення інформаційних баз інформацією про об'єкти оподаткування місцевими податками і зборами, у тому числі

шляхом перенесення архівної інформації з паперових носіїв про зареєстровані до 1 січня 2013 року права власності на майно [9].

У даному контексті актуалізується дискусія щодо розширення прав органів місцевого самоврядування в частині надання їм повноважень щодо адміністрування місцевих податків і зборів.

Податковий кодекс України адміністрування податків і зборів визначає як сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових відносин, організують ідентифікацію, облік платників податків та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом [6].

Слід зважати на те, що адміністрування – це комплексний, багатофункціональний процес, який потребує чіткого дотримання законодавчих процедур, фахової підготовки персоналу, відповідного матеріально-технічного та програмного забезпечення. Зважаючи на комплексний характер адміністрування податків необхідно чітко врегулювати межі повноважень органів місцевого самоврядування, синхронізацію їхніх дій і програмних продуктів з фіскальними органами. Оскільки, адміністрування місцевих податків і зборів є лише одним із елементів податкових зобов'язань платників податків (поряд із такими обов'язковими платежами, як податок на додану вартість, податок на прибуток, акцизні податки тощо) необхідно забезпечити цілісність процесу адміністрування і уникнення його фрагментації з огляду на те, що органи місцевого самоврядування здійснюватимуть адміністрування лише місцевих податків і зборів, тоді як фіскальні органи будуть адмініструвати всі інші обов'язкові платежі.

Система адміністрування повинна бути комфортною для платників податків і зборів, убезпечувати їх від зайвих бюрократичних процедур з огляду на можливий розподіл сфер відповідальності між різними контролюючими органами. Тобто, наприклад, господарюючий суб'єкт, який є одночасно платником земельного податку (орендної плати за землю) і податку на додану вартість (чи податку на прибуток, податку на доходи фізичних осіб і т.д.) не повинні бути переобтяжені зайвими процедурними навантаженнями зважаючи на те, що адміністрування цих двох платежів належить до компетенцій різних контролюючих органів – місцевого самоврядування та фіскальних.

З метою вирішення цієї проблематики розроблено декілька законопроектів.

Зокрема, Міністерством фінансів України розроблено законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо надання додаткових повноважень органам місцевого самоврядування в частині адміністрування місцевих податків і зборів» (далі – Законопроект про адміністрування місцевих податків).

Основною метою Законопроекту про адміністрування місцевих податків є надання можливості органам місцевого самоврядування здійснювати повноваження щодо адміністрування місцевих податків і зборів для підвищення рівня сплати місцевих податків і зборів, посилення платіжної дисципліни платників податків та більш повної реалізації повноважень органами місцевого самоврядування.

Основними положеннями законопроекту про адміністрування місцевих податків є такі:

- адміністрування місцевих податків та зборів здійснюється у разі прийняття відповідного рішення сільською, селищною, міською радою щодо його запровадження;

- органи місцевого самоврядування у разі прийняття відповідного рішення сільською, селищною, міською радою щодо запровадження здійснення ними адміністрування виконують, зокрема, такі функції: використовують під час виконання своїх посадових (службових) обов'язків податкову інформацію з інформаційно-комунікаційних систем та інших джерел, отриману в порядку та спосіб, визначений Податковим кодексом; організують ідентифікацію платників податків; забезпечують ведення обліку платників та об'єктів оподаткування місцевими податками та зборами; проводять аналіз та здійснюють заходи щодо своєчасного виявлення об'єктів, за які не сплачуються місцеві податки та збори, та внесення їх до об'єктів оподаткування місцевими податками і зборами; забезпечують надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень про сплату місцевих податків та зборів; здійснюють наповнення інформаційних баз інформацією про об'єкти та суб'єктів оподаткування місцевими податками і зборами в т.ч. числі шляхом перенесення архівної інформації з паперових носіїв про зареєстровані до 1 січня 2013 року права власності на майно; здійснюють моніторинг своєчасності та повноти перерахування суб'єктами оподаткування місцевих податків і зборів та погашення податкового боргу;

- у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад пропонується включити повноваження щодо адміністрування місцевих податків і зборів (зміни до статті 26),

а також до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад додати повноваження щодо здійснення в установленому порядку адміністрування місцевих податків та зборів (зміни до статті 28) [8].

На нашу думку, вищевказана запропонована норма законопроекту щодо організації ідентифікації платників податків потребує обговорення та доопрацювання.

Оскільки, ідентифікація – це спеціальна процедура, яка потребує відповідних дій та технологій і повинна здійснюватися відповідними фахівцями за уніфікованими правилами та процедурами. Крім цього, оскільки, адміністрування місцевих податків і зборів здійснюватиметься лише за умови прийняття рішення відповідною місцевою радою (тобто, не всіма створеними громадами) може виникнути розбалансованість загальної системи, коли частина рад буде здійснювати ідентифікацію самостійно, а інші такої процедури не будуть здійснювати).

Також потребує додаткового обговорення та доопрацювання запропонована норма щодо забезпечення ведення обліку платників та об'єктів оподаткування місцевими податками та зборами. Оскільки ведення обліку платників повинно здійснюватися комплексно за усіма видами обов'язкових платежів. Ведення часткового обліку (лише за місцевими податками і зборами) порушить цілісність загальної системи адміністрування) [2].

Необхідно зазначити, що при розгляді питань щодо надання повноважень органам місцевого самоврядування по адмініструванню місцевих податків і зборів слід враховувати, що відповідно до Податкового кодексу адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи – це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом. Тобто, адміністрування податків і зборів – це складний багатофункціональний процес і передача окремих функцій від контролюючих органів до органів місцевого самоврядування потребує ретельного опрацювання і виваженого підходу.

У цілому законопроект про адміністрування місцевих податків є актуальним, з огляду на наявність об'єктивних та суб'єктивних чинників, які не дають можливості ефективно забезпечувати адміністрування місцевих податків і зборів.

Водночас, вважаємо, що законопроект потребує суттєвого доопрацювання, узгодження з центральними органами місцевого самоврядування та всеукраїнськими асоціаціями органів місцевого самоврядування. Необхідно опрацювати можливості та обсяги виконання органами місцевого самоврядування функцій щодо адміністрування місцевих податків і зборів. Також слід зважати на необхідність збереження цілісності загальної системи адміністрування обов'язкових платежів. Однак, на даний час, вказаний законопроект не подано до Верховної Ради України.

Проектом Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо вдосконалення адміністрування податку на майно», який зараз є на розгляді в Парламенті (реєстр. № 11067 від 08.03.2024) пропонується низка змін, метою яких, на думку авторів законопроекту, є збільшення наповнюваності бюджетів громад, зменшення видатків держави на адміністрування податку на майно, сприяння продовженню реформи децентралізації, розвиток громад та територій [7].

Зокрема, законопроектом № 11067 передбачається поетапне передання органам місцевого самоврядування повноважень з адміністрування податку на майно, серед яких:

- реєстрації та ведення обліку об'єктів оподаткування податком на майно; проведення звірки та диференціації платників податку на майно;
- надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень з плати за землю;
- здійснення щоденної обробки даних та інформації електронного кабінету, що включає, зокрема, прийняття, обробку та аналіз документів та даних платників податків тощо;
- наділення органів місцевого самоврядування функціями контролюючого органу щодо адміністрування податку на майно; контролю за своєчасністю подання платниками податку на майно звітності;
- здійснення погашення податкового боргу, стягнення своєчасно несплачених сум податку на майно; застосування і стягнення штрафних санкцій (штрафів) за порушення податкового законодавства та ін. [7].

Серед застережень, висловлених стейкхолдерами щодо положень даного законопроекту, доцільно звернути увагу на позицію Міністерства фінансів України, на думку

якого розгляд питання передачі повного спектра функцій щодо адміністрування місцевих податків і зборів органам місцевого самоврядування є передчасним [1].

Міністерство фінансів України вважає, що наділення органів місцевого самоврядування широким спектром функцій щодо адміністрування податку на майно потребуватиме створення при органах місцевого самоврядування відповідних підрозділів, функціонування яких вимагатиме впровадження відповідних інформаційних систем для централізованої обробки звітності та обміну інформацією, що призведе до необхідності збільшення штатної чисельності працівників органів місцевого самоврядування із залученням фахівців відповідної кваліфікації та призведе до збільшення видатків місцевих бюджетів. Міністерство фінансів вважає, що здійснення місцевими громадами таких витрат є сумнівною через обмеженість їх фінансово-матеріальних та людських ресурсів [1].

Крім цього, наголошується, що запропонований проектом Закону № 11067 підхід призведе до: паралельного функціонування двох органів з дублюючими функціями, як наслідок до збільшення загальних бюджетних витрат на адміністрування майнових податків; ускладнення процедури звітності для платників податків; розбалансованості податкової системи, порушення її цілісності [1]. Також зазначається, що за інформацією Асоціації міст України, повний обсяг процедур адміністрування місцевих податків і зборів можуть забезпечити лише 9,7 % громад [1].

Слід погодитися з тим, що застереження Міністерства фінансів України мають обґрунтування і повинні бути вивчені та опрацьовані. Водночас, концептуально, вважаємо, що питання наділення органів місцевого самоврядування повноваженнями щодо адміністрування місцевих податків і зборів є актуальним і потребує подальшого вивчення.

Також в Національній стратегії доходів до 2030 року передбачаються подальші кроки щодо реалізації реформи адміністрування місцевих податків та зборів, які мають здійснюватися шляхом виконання таких заходів:

- підготовка законодавчих змін щодо надання додаткових повноважень органів місцевого самоврядування в частині адміністрування місцевих податків і зборів;
- встановлення в законодавчому порядку обов'язку органів місцевого самоврядування провести інвентаризацію об'єктів нерухомого майна та земельних ділянок на предмет їх наявності в державних реєстрах, як об'єктів оподаткування майновими податками;

– законодавче закріплення повноважень органів місцевого самоврядування щодо наповнення інформаційних баз Мінюсту інформацією про зареєстровані об'єкти та власників нерухомого майна, перенесеною з паперових носіїв, що міститься в архівах органів місцевого самоврядування;

– законодавче закріплення обов'язку Мін'юсту щодо актуалізації даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно на підставі наданої органів місцевого самоврядування інформації про зареєстровані об'єкти та власників нерухомого майна;

– законодавче закріплення права органів місцевого самоврядування щодо доступу до інформаційних баз Державних податкових служб щодо об'єктів та суб'єктів оподаткування місцевими податками і зборами, зареєстрованими на території відповідних місцевих громад;

– встановлення законодавчих підстав для проведення перевірки контролюючими органами на підставі зібраної органів місцевого самоврядування інформації щодо власників або користувачів нерухомого майна, яке не було оподатковано належним чином [9].

Отже, вважаємо, що розширення важелів впливу органів місцевого самоврядування на процес адміністрування місцевих податків і зборів – один із аспектів децентралізації, посилення самостійності та формування дієздатності місцевого самоврядування.

Висновки. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування. Це, в свою чергу, сприятиме посиленню фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів, ефективності використання наявного фіскального потенціалу відповідних територій і, як наслідок, покращання рівня та якості послуг, що надаються жителям громад. З цією метою необхідним є пошук механізмів підвищення впливу органів

місцевого самоврядування на процеси розширення фіскальної бази та мобілізації фінансових ресурсів до своїх бюджетів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Експертний висновок Міністерства фінансів України до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо вдосконалення адміністрування податку на майно» згідно зі статтею 27 Бюджетного кодексу України (реєстр. № 11067 від 08.03.2024). URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/bills_documents/document-3981683.pdf (дата звернення: 24.05.2024)
2. Казюк Я. Аналітичний огляд законопроекту про додаткові повноваження ОМС з адміністрування місцевих податків і зборів. URL: <https://decentralization.ua/news/17416> (дата звернення: 24.05.2024)
3. Казюк Я., Венцель В., Герасимчук І. На формування доходів бюджетів впливає ефективність органів місцевого самоврядування. URL: <https://decentralization.ua/news/8812?page=3> (дата звернення: 24.05.2024)
4. Аналіз місцевих бюджетів за 2023 рік. URL: <https://decentralization.ua/news/17747> (дата звернення: 24.05.2024)
5. Пилипів В., Венцель В. Чи можливо децентралізувати адміністрування місцевих податків та зборів – експертний матеріал. URL: <https://decentralization.ua/news/15051> (дата звернення: 20.04.2024)
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 18.05.2024)
7. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо вдосконалення адміністрування податку на майно» URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43803> (дата звернення: 20.05.2024)
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 24.05.2024)
9. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року: розпорядження КМУ від 27 грудня 2023 р. № 1218-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1218-2023-р#Text> (дата звернення: 24.05.2024)